

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم‌گری و نظارت

مرکز تنظیم‌گری

اداره نظارت بر مبارزه با پولشویی بانکی

**ضوابط اجرایی ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری
حساب‌های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری**

تابستان ۱۴۰۴

باسمه تعالی

"با صلوات بر محمد و آل محمد"

«ضوابط اجرایی ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری»

به استناد بند "پ" ماده (۱۵) «قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» مصوب سال ۱۴۰۲ و در راستای تحقق جزء (۲) بند "ب" ماده (۳) قانون مذکور مبنی بر «ثبات و سلامت شبکه بانکی و سایر اشخاص تحت نظارت» و نیز در اجرای جزء (۱۱) بند "الف" ماده (۴) و بند "الف" ماده (۱۹) قانون یادشده، «ضوابط اجرایی ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «ضوابط اجرایی» نامیده می‌شود، به شرح زیر تصویب می‌شود:

فصل اول – تعاریف، کلیات و گستره شمول

ماده ۱- در این ضوابط اجرایی عبارات ذیل در معانی مشروح بکار می‌روند:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۱-۲- معاونت تنظیم‌گری و نظارت: معاونت تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی؛

۱-۳- مؤسسه اعتباری: اشخاص حقوقی که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می‌نمایند.

۱-۴- حساب سپرده: در این ضوابط اجرایی هرگاه عبارت «حساب سپرده» به تنهایی به کار گرفته شده، مقصود از آن، حساب‌های سپرده قرض الحسنه جاری، سپرده قرض الحسنه پس‌انداز و سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی می‌باشد. استفاده از عبارت «حساب سپرده» همراه با ذکر نوع حساب، از شمول این تعریف مستثنی است.

۱-۵- حساب تجاری: هرگونه حساب سپرده متعلق به مشتری که به عنوان حساب تجاری از سوی سازمان امور مالیاتی کشور اعلام شده و فعالیت تجاری متناظر با آن‌ها تعیین شده باشد.

۱-۶- حساب غیرتجاری: هر حساب سپرده متعلق به مشتری، غیر از حساب‌های تجاری؛

۱-۷- حساب پایه: یکی از حساب‌های سپرده غیرتجاری انفرادی فعال (غیر راکد و غیر مسدود) مشتری نزد یکی از مؤسسات اعتباری که به منظور اختصاص آن برای واریز مانده حساب مازاد وی و سایر کارکردهای تعیین شده در مقررات بانک مرکزی، توسط مشتری انتخاب می‌شود.

۸-۱- حساب راکد: حساب سپرده‌ای که طبق ضوابط مقرر در دستورالعمل اجرایی شناسایی و تعیین تکلیف

حساب‌های مطالبه نشده (ریالی) طی مدت معینی نزد مؤسسه اعتباری بدون گردش مالی باقی مانده باشد.

۹-۱- حساب مسدود: حساب سپرده‌ای که با دستور مراجع قانونی ذی صلاح یا به حکم قوانین و مقررات مربوط،

در شرایط مسدود از نوع برداشت وجه و یا واریز وجه باشد.

۱۰-۱- حساب مازاد: حساب/حساب‌های سپرده غیرتجاری که بیش از تعداد مجاز شامل حداکثر پنج (۵) حساب

سپرده انفرادی غیرتجاری و دو (۲) حساب سپرده مشترک غیرتجاری برای هر مشتری در کلیه مؤسسات اعتباری،

افتتاح شده باشد.

۱۱-۱- متقاضی: شخص حقیقی است که درخواست وی مبنی بر افتتاح حساب سپرده به مؤسسه اعتباری ارائه

می‌شود؛

۱۲-۱- مشتری: به شخص حقیقی دارنده حساب سپرده نزد مؤسسه اعتباری اطلاق می‌گردد؛

۱۳-۱- سامانه سیاح: سامانه‌ای است که تحت راهبری و مدیریت بانک مرکزی می‌باشد و از طریق آن، اطلاعات

حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه توسط مؤسسات اعتباری ثبت

می‌گردد؛

۱۴-۱- فراگیری مالی: منظور از فراگیری مالی، گسترش دسترسی عادلانه خانوارها و واحدهای اقتصادی از قبیل

تولیدی، تجاری و خدماتی، به‌ویژه کسب و کارهای کوچک و متوسط، به انواع عملیات و خدمات بانکی نظیر

سپرده‌گذاری و دریافت تسهیلات، متناسب با نیاز خانوارها و واحدهای اقتصادی است.

ماده ۲- این ضوابط اجرایی به منظور برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات مورد نیاز برای ساماندهی حساب مازاد و اصلاح فرآیندهای

افتتاح حساب سپرده با رعایت اصل فراگیری مالی، تدوین، تصویب و ابلاغ می‌شود.

ماده ۳- افتتاح حساب سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه برای اشخاص محجور و

اشخاص خارجی به ترتیب در چارچوب "دستورالعمل اجرایی تعیین حدود ارائه خدمات بانکی به اشخاص محجور در مؤسسات

اعتباری" مصوب هیأت عامل بانک مرکزی و ضوابط ناظر بر نحوه ارائه خدمات به اشخاص خارجی امکان‌پذیر است و احکام

مذکور در این ضوابط اجرایی در رابطه با آن اشخاص، تسری ندارد.

ماده ۴- مؤسسه اعتباری موظف است ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این ضوابط اجرایی، نسبت به ایجاد واحد دائمی "شناسایی مشتری" اقدام و امکانات لازم به ویژه امکانات سامانه‌ای و نیروی انسانی کافی را برای آن واحد تأمین کند. مسئول واحد شناسایی مشتری، زیر نظر مستقیم مدیر ارشد مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم مؤسسه اعتباری و ساختار آن واحد در تشکیلات واحد مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم مؤسسه اعتباری می‌باشد. مسئول واحد شناسایی مشتری باید علاوه بر استقلال کافی در اتخاذ تصمیم، نسبت به وظایف و اختیارات مذکور در این ضوابط اجرایی آگاه باشد، به نحوی که برای اتخاذ هر تصمیم، توضیحات و توجیهات کافی را در صورت لزوم ارائه و در مقابل آن تصمیمات، به بانک مرکزی و سایر مراجع قانونی پاسخگو باشد.

تبصره - مؤسسه اعتباری می‌بایست در مورد شیوه شناسایی و افتتاح حساب سپرده برای مشتری، برنامه‌های آموزشی برای کارکنان واحد شناسایی مشتری تدارک دهد. برنامه‌های آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شوند که کارکنان به شناخت کافی و منطقی نسبت به ضرورت، اهمیت و نحوه اجرای سیاست‌ها و رویه‌های شناسایی مشتریان دست یابند. برنامه‌های مذکور باید به طور مستمر ادامه یابد تا اطمینان حاصل شود کارکنان ذی‌ربط آموزش‌های لازم را در این خصوص کسب نموده‌اند.

فصل دوم - الزامات مربوط به ساماندهی حساب‌های سپرده مشتری

ماده ۵- شش ماه پس از ابلاغ این ضوابط اجرایی، بانک مرکزی امکان مشاهده حساب‌های سپرده انفرادی، مشترک، غیرتجاری و تجاری و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه انفرادی و مشترک هر یک از مشتریان مؤسسات اعتباری را از طریق تارنمای خود فراهم می‌نماید. مشتریان مؤسسات اعتباری پس از احراز هویت الکترونیکی از طریق «پنجره ملی خدمات دولت هوشمند»، به منظور انجام موارد زیر به تارنمای مذکور مراجعه می‌نمایند:

۵-۱- درخواست ثبت حساب پایه؛

۵-۲- درخواست بستن حساب مازاد؛

۵-۳- اعلام حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه که متعلق به مشتری می‌باشند، لیکن در درگاه مذکور ثبت نشده‌اند؛

۵-۴- اعلام حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه که متعلق به مشتری نمی‌باشند، لیکن در درگاه مذکور، به نام وی ثبت شده‌اند؛

۵-۵- اعلام حساب‌های سپرده دارای تعهدات یا موانع مذکور در ماده (۸) این ضوابط اجرایی؛

۵-۶- تعیین حساب‌های سپرده‌ای که مشتری تداوم نیاز به آن را اعلام می‌نماید.

تبصره-۵- پس از اعلام معاونت تنظیم‌گری و نظارت مبنی بر فراهم شدن امکان مشاهده و ثبت درخواست در درگاه بانک مرکزی، مؤسسه اعتباری به منظور انجام موارد یادشده توسط مشتریان، باید از طرق مقتضی نظیر تماس تلفنی، ارسال پیامک، مکاتبه با مشتری و یا اطلاع‌رسانی عمومی به مشتریان از روش‌هایی نظیر درج در پایگاه اطلاع‌رسانی مؤسسه اعتباری و یا اعلام از طریق رسانه‌های جمعی، به آن‌ها اطلاع‌رسانی کند. مهلت زمانی انجام اقدامات مذکور و مفاد اعلامیه‌های مؤسسه اعتباری، توسط معاونت تنظیم‌گری و نظارت اعلام می‌شود.

ماده ۶- بانک مرکزی از طریق تارنمای خود، امکان دائمی ارائه خدمات مذکور در ماده (۵) را فراهم می‌نماید. مشتری همچنین می‌تواند از طریق درگاه مذکور، نسبت به تغییر حساب پایه اقدام کند.

تبصره-۵- تغییر حساب پایه به درخواست مشتری و در هر سال شمسی، یک مرتبه مجاز است.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری پس از انجام اقدامات مذکور در ماده (۵) توسط هر مشتری و دریافت نتایج آن، موظف است هریک از حساب‌های سپرده مشتری را پس از بررسی، حداکثر ظرف ۱۰ روز به صورت سامانه‌ای، متصل به یکی از نشانه‌های زیر نماید و مراتب را به سامانه سیاح اعلام کند. در صورت تأیید و اتصال نشانه به حساب سپرده در سامانه سیاح، نتیجه آن را بلافاصله به صورت ارسال پیامک به شماره تلفن همراه متعلق به مشتری (ثبت شده در پنجره ملی خدمات دولت هوشمند)، به وی اعلام کند. فرآیندهایی اجرایی این ماده در مؤسسه اعتباری باید به تأیید واحد شناسایی مشتری برسد.

۷-۱- "حساب سپرده بدون هویت مشخص": حساب سپرده موضوع بند (۵-۴) ماده (۵) این ضوابط اجرایی که ادعای مشتری مورد تأیید مؤسسه اعتباری باشد.

۷-۲- "حساب سپرده ثبت نشده در سامانه سیاح": حساب سپرده موضوع بند (۵-۳) ماده (۵) این ضوابط اجرایی که ادعای مشتری مورد تأیید مؤسسه اعتباری باشد.

۷-۳- "حساب سپرده دارای تعهد و مانع": حساب سپرده موضوع بند (۵-۵) ماده (۵) این ضوابط اجرایی که ادعای مشتری مورد تأیید مؤسسه اعتباری باشد.

۷-۴- "حساب سپرده تعیین تکلیف شده": حساب سپرده فعالی که مشتری تداوم نیاز به آن‌ها را اعلام نموده است.

۷-۵- "حساب پایه": حساب سپرده موضوع بند (۱-۷) ماده (۱) این ضوابط اجرایی.

۷-۶- "حساب سپرده بسته شده": حساب سپرده‌ای که مشتری عدم نیاز به آن را اعلام نموده و مؤسسه اعتباری آن را در شمول حساب‌های سپرده دارای تعهد و مانع تشخیص نداده است.

۷-۷- "حساب سپرده تعیین تکلیف نشده": حساب سپرده‌ای که از طریق درگاه بانک مرکزی به مؤسسه اعتباری

اعلام شده لیکن پس از بررسی مؤسسه اعتباری در چارچوب فرآیندهای اعلامی معاونت تنظیم‌گری و نظارت، هیچ یک از نشانه‌های (۷-۱) الی (۷-۶) توسط مؤسسه اعتباری به آن تخصیص داده نمی‌شود.

تبصره ۱- حساب سپرده‌ای که وضعیت آن توسط مشتری و از طریق فرآیند موضوع ماده (۵) به مؤسسه اعتباری اعلام نشده باشد، در وضعیت "حساب سپرده تعیین تکلیف نشده" قرار می‌گیرد.

تبصره ۲- در مورد "حساب سپرده بسته شده" مؤسسه اعتباری موظف است نسبت به واریز مانده آن به «حساب پایه» مشتری و بستن حساب مازاد اقدام نماید.

ماده ۸- حساب سپرده دارای تعهد و مانع، حساب سپرده‌ای است که شامل یکی از موارد ذیل گردد. مؤسسه اعتباری موظف است پس از ایفای کامل تعهدات مشتری و یا رفع موارد مانع زیر، بلافاصله نسبت به تغییر وضعیت آن به "حساب سپرده تعیین تکلیف نشده"، اقدام نماید. مفاد این ماده باید زیر نظر واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری به اجرا درآید.

۸-۱- حساب سپرده برای دریافت اقساط تسهیلات یا وثیقه ایفای تعهدات توسط مؤسسه اعتباری تعیین شده باشد؛

۸-۲- حساب سپرده از نوع حساب سپرده قرض الحسنه جاری با دسته چک باشد؛

۸-۳- حساب سپرده اعلام شده توسط مشتری، حساب سپرده مشترک باشد و مازاد بودن آن توسط کلیه شرکاء حساب به مؤسسه اعتباری اعلام نشده باشد؛

۸-۴- حساب سپرده از نوع «حساب مسدود» باشد.

۸-۵- سایر موارد با تشخیص مؤسسه اعتباری و تأیید معاونت تنظیم‌گری و نظارت.

تبصره - در مورد حساب‌های سپرده مشترکی که مازاد بودن آن‌ها توسط هریک از شرکاء اعلام می‌شود، مؤسسه اعتباری باید نسبت به اطلاع‌رسانی لازم به سایر شرکاء اقدام نماید و در صورت دریافت درخواست بستن حساب از کلیه شرکاء و عدم وجود موانع مذکور در این ماده، نسبت به انتقال میزان قدرالسهم هر یک از شرکاء به حساب پایه آن‌ها و بستن حساب اقدام نماید.

ماده ۹- پس از اتمام مهلت زمانی تعیین شده توسط معاونت تنظیم‌گری و نظارت (مذکور در تبصره ماده ۵)، مؤسسه اعتباری باید نسبت به اعمال محدودیت‌های ذیل در خصوص مشتری/متقاضی که در سامانه سیاح فاقد «حساب پایه» است و یا "حساب سپرده تعیین تکلیف نشده" دارد، اقدام نماید. برای این منظور مؤسسه اعتباری موظف است پیش از ارائه خدمات مذکور در این ماده، نسبت به استعلام وضعیت حساب سپرده از سامانه سیاح اقدام کند:

۹-۱- عدم افتتاح حساب سپرده جدید؛

۹-۲- عدم اعطای هرگونه تسهیلات و قبول هرگونه تعهدات؛

۹-۳- عدم اعطای دسته چک؛

۹-۴- عدم اعطای هرگونه ابزار پرداخت غیرحضوری جدید و غیرفعال‌سازی ابزارهای پرداخت غیرحضوری؛

تبصره ۵- در مورد اشخاصی که صرفاً حساب سپرده مشترک آن‌ها در وضعیت "حساب سپرده تعیین تکلیف نشده" قرار دارد، فقط محدودیت عدم افتتاح حساب سپرده مشترک جدید اعمال می‌گردد.

ماده ۱۰- معاونت تنظیم‌گری و نظارت پس از اتمام دوره ساماندهی حساب‌های سپرده، در مورد مشتریان نابینا، بی‌سواد و معلول از ناحیه دو دست و نیز اشخاصی که اظهار به محرومیت از دسترسی به اینترنت دارند و حساب‌های سپرده آن‌ها از حدود تعیین شده در این ضوابط اجرایی بیشتر است، نسبت به ایجاد میز خدمت موقت از طریق مؤسسات اعتباری مربوط، جهت ثبت اطلاعات اشخاص مذکور اقدام می‌نماید. فرایند موضوع این ماده تحت نظر واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری پیاده‌سازی و اجرا می‌شود.

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است حداکثر ظرف مدت یک‌ماه پس از ابلاغ این ضوابط اجرایی، نسبت به اصلاح وضعیت حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه مشتری در سامانه سیاح اقدام نماید به نحوی که کلیه حساب‌های مذکور نزد مؤسسه اعتباری در یکی از وضعیت‌های "فعال"، "فعال - مسدود"، "راکد"، "راکد - مسدود" قرار گیرد. تا زمان ایجاد واحد شناسایی مشتری، این اقدام باید زیر نظر واحد مبارزه با پولشویی مؤسسه اعتباری به اجرا درآید.

تبصره ۱- پس از اتمام مهلت مذکور در این ماده و اجرای کامل آن، مؤسسه اعتباری موظف است تمهیداتی را اتخاذ کند که هرگونه تغییر وضعیت هریک از حساب‌های سپرده، و نیز تغییر وضعیت حساب به بسته شده، بلافاصله مراتب به سامانه سیاح اعلام گردد.

تبصره ۲- حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه مشتری که در وضعیت بسته شده می‌باشند، مشمول به‌روزرسانی مذکور در این ماده نمی‌شوند. مؤسسه اعتباری در هر صورت مجاز به تغییر وضعیت حساب‌های بسته شده در سامانه سیاح نمی‌باشد.

ماده ۱۲- جزئیات فرآیند اجرایی و مبادی زمانی مذکور در این فصل، توسط معاونت تنظیم‌گری و نظارت تدوین و برای اجرا به مؤسسات اعتباری ابلاغ می‌شود.

فصل سوم - الزامات مربوط به افتتاح حساب سپرده متقاضی نزد مؤسسه اعتباری

ماده ۱۳- مؤسسه اعتباری موظف است فرم‌ها، مدارک و مستندات مورد نیاز برای افتتاح حساب سپرده را متناسب با رخ‌نما (پروفایل) ریسک مشتری که ضوابط استاندارد اخذ اطلاعات آن در چارچوب ضوابط اجرایی ماده (۶۳) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی قانون مبارزه با پولشویی توسط بانک مرکزی ابلاغ می‌شود، تعیین کند. به نحوی که متقاضیانی که از سطح ریسک تعامل کاری بالا برخوردار باشند، برای افتتاح حساب سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه، نسبت به خوداظهاری با ذکر اطلاعات دقیق و با جزئیات بیشتر از سایر مشتریان اقدام و اطلاعات، مدارک و مستندات تکمیلی برای شناخت دقیق کسب و کار و فعالیت اقتصادی خود را ارائه نمایند.

تبصره ۱- افتتاح حساب‌های سپرده موضوع این ماده برای متقاضی دارای ریسک تعامل کاری بالا، فقط در صورت تأیید واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری مجاز است. واحد مذکور باید نسبت به بررسی و تأیید اسناد، مدارک و شواهد ارایه شده توسط مشتری و تطبیق آن‌ها با سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی موجود، براساس ریسک برقراری تعامل کاری با مشتری و نیز اشتهای ریسک مؤسسه اعتباری اقدام نماید.

تبصره ۲- چنانچه پس از افتتاح حساب برای مشتری، سطح ریسک تعامل کاری با مشتری افزایش یابد، مؤسسه اعتباری موظف است متناسباً و بدون تأخیر نسبت به دریافت فرم‌ها، مدارک و مستندات تکمیلی از صاحب حساب سپرده اقدام نماید.

تبصره ۳- نقطه تماس کلیه متقاضیان و مشتریان از جمله اشخاص دارای ریسک تعامل کاری بالا، واحد عملیاتی یا درگاه‌های غیرحضور مؤسسه اعتباری است. هرگونه ارتباط و ملاقات حضوری فیما بین متقاضی/مشتری و واحد شناسایی مشتری ممنوع است.

ماده ۱۴- واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری باید سازوکاری را اتخاذ کند که سوابق مربوط به بررسی و اعلام‌نظر در خصوص متقاضیانی که درخواست افتتاح حساب سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت ویژه آن‌ها مورد پذیرش قرار نگرفته است را به همراه علت یا علل آن، نگهداری و به نحوی که معاونت تنظیم‌گری و نظارت تعیین می‌کند، به صورت دوره‌ای در اختیار آن معاونت قرار دهد.

ماده ۱۵- در شرایطی که متقاضی، درخواست افتتاح حساب ندارد، لیکن مؤسسه اعتباری به دلیل ارائه خدمات مبتنی بر حساب (نظیر اعطای تسهیلات) ناگزیر از افتتاح حساب برای وی می‌باشد، مؤسسه اعتباری موظف است، نسبت به افتتاح حساب سپرده تا پایان دوره ارائه خدمات مبتنی بر حساب، اقدام و پس از آن، رأساً اقدام به انتقال مانده حساب سپرده به «حساب پایه» مشتری و بستن آن حساب سپرده نماید. واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری موظف است مصادیق خدمات مبتنی بر حساب خود را به معاونت تنظیم‌گری و نظارت اعلام و از آن مرجع، تأییدیه دریافت کند. اجرای این ماده صرفاً در مورد متقاضیانی مجاز است که در مؤسسه اعتباری حساب سپرده ندارند.

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری موظف است در قرارداد افتتاح حساب سپرده، حکم موضوع این ماده را لحاظ نماید. حساب سپرده موضوع این ماده نمی‌تواند تحت عنوان حساب پایه ثبت شود و مؤسسه اعتباری موظف است در صورت دریافت درخواست مشتری برای تغییر وضعیت آن به حساب پایه، درخواست واصله را مردود نماید.

تبصره ۲- منوط نمودن قبول ضمانت و یا تعهد ضامنان به افتتاح حساب سپرده توسط آن‌ها و یا الزام مشتری که قبلاً دارای حساب سپرده در آن مؤسسه اعتباری بوده، به افتتاح حساب سپرده جدید ممنوع است.

ماده ۱۶- تا زمان اعلام معاونت تنظیم‌گری و نظارت مبنی بر اتمام فرآیند ساماندهی حساب‌های سپرده مشتریان (مذکور در فصل دوم این ضوابط اجرایی):

الف- افتتاح حساب سپرده برای متقاضی که نزد کلیه مؤسسات اعتباری دارای یک یا چند مورد حساب سپرده در وضعیت "راکد" یا "راکد-مسدود" می‌باشد، ممنوع است.

ب- در صورتی که پس از استعلام از سامانه سیاح مشخص گردد، مشتری دارای بیش از ۱۰ حساب سپرده در وضعیت "فعال" یا "فعال-مسدود" در کلیه مؤسسات اعتباری می‌باشد، واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری مکلف است با بررسی هدف مشتری از افتتاح حساب سپرده جدید، اظهارات شغلی و درآمدی وی و گردش حساب حداقل دو فقره از حساب‌های مشتری به انتخاب وی، در خصوص تأیید یا عدم تأیید افتتاح حساب سپرده جدید تصمیمات مقتضی را اتخاذ نماید. تا زمان تشکیل واحد شناسایی مشتری در مؤسسه اعتباری، مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این بند بر عهده واحد مبارزه با پولشویی مؤسسه اعتباری می‌باشد. بانک مرکزی شرایط اجرای این ماده را برای مؤسسات اعتباری فراهم می‌نماید.

ماده ۱۷- مؤسسه اعتباری مکلف است سازوکاری را اتخاذ نماید که بلافاصله پس از افتتاح حساب سپرده، اعلامیه آن در قالب پیامک به شماره تلفن همراه متعلق به مشتری ارسال شود.

تبصره ۵- تا زمان دسترسی به سامانه تلفن همراه ملی، مؤسسه اعتباری موظف است فقط از طریق یکی از شماره‌های تلفن همراه متعلق به مشتری به انتخاب وی، اقدام به ارائه کلیه خدمات به مشتری نماید. تغییر شماره تلفن همراه مشتری نزد مؤسسه اعتباری حداکثر در هر سال شمسی، یک مرتبه مجاز است.

ماده ۱۸- از تاریخ ابلاغ این ضوابط اجرایی، افتتاح حساب سپرده مشترک منوط به تحقق حداقل یکی از شرایط زیر، مجاز می‌باشد:

۱-۱۸- وجود روابط نسبی تا درجه اول از طبقه دوم و همسر بین صاحبان حساب سپرده مورد تقاضا؛

۲-۱۸- تعیین حساب سپرده مشترک مورد تقاضا به عنوان حساب تجاری موضوع "دستورالعمل ناظر بر حساب سپرده تجاری و خدمات بانکی مرتبط با آن" مصوب هیأت عامل بانک مرکزی؛

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری باید مستندات و مدارک مؤید وجود روابط موضوع بند (۱-۱۸) را دریافت و بررسی نماید. همچنین مؤسسه اعتباری باید در مورد حساب سپرده افتتاح شده در چارچوب بند (۲-۱۸) اقدامات زیر را صورت دهد:

۱- بلافاصله پس از افتتاح حساب سپرده و تا زمان اعلام تجاری شدن حساب سپرده مشترک توسط سازمان امور مالیاتی کشور، آن حساب سپرده را مسدود از نوع برداشت نماید.

۲- در صورتی که به هر دلیل پس از تجاری شدن حساب سپرده، اعلامیه سازمان امور مالیاتی کشور مبنی بر غیرتجاری شدن حساب به مؤسسه اعتباری واصل شد، حساب سپرده مشترک را مسدود از نوع واریز نماید و پس از ایفای تعهدات مشتری در قبال آن حساب سپرده و انتقال قدرالسهم شرکاء به حساب پایه آن‌ها، بسته شود.

۳- در قرارداد افتتاح حساب سپرده مشترک، مفاد این ماده را لحاظ نماید.

تبصره ۲- سلب حق برداشت از هریک از صاحبان حساب سپرده مشترک حداقل به میزان قدرالسهم آن‌ها از حساب سپرده، در زمان افتتاح حساب سپرده یا پس از آن مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۳- هرگونه تغییر در تعداد صاحبان حساب‌های مشترک اعم از خروج هر یک از صاحبان حساب سپرده و یا ورود شریک جدید مجاز نمی‌باشد.

ماده ۱۹- در صورتی که وکیل به نمایندگی از طرف متقاضی قصد افتتاح حساب سپرده اعم از انفرادی یا مشترک را داشته باشد، مؤسسه اعتباری موظف است علاوه بر احراز هویت وکیل و اخذ و بررسی وکالتنامه رسمی معتبر، در چارچوب بند "الف" ماده (۷) قانون مبارزه با پولشویی اقدام به احراز هویت متقاضی نماید. استعلام از سامانه نهاب و اخذ شناسه شهاب معتبر علاوه بر متقاضی در مورد وکیل نیز الزامی است.

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری موظف است در هر مرتبه مراجعه وکیل به شعب یا واحدهای عملیاتی جهت دریافت خدمات بانکی، نسبت به اجرای فرآیند احراز هویت وی و اخذ و بررسی وکالتنامه رسمی معتبر اقدام نماید.

تبصره ۲- مؤسسه اعتباری می تواند برای احراز هویت متقاضی، از رویه احراز هویت الکترونیکی متقاضی در چارچوب ضوابط ناظر بر احراز هویت غیر حضوری ابلاغی بانک مرکزی استفاده نماید.

ماده ۲۰- مؤسسه اعتباری باید سازوکاری را اتخاذ کند که اجرای طرح های حاکمیتی از طریق حساب سپرده موجود مشتری نزد مؤسسه اعتباری میسر باشد.

تبصره - طرح حاکمیتی مشتمل بر اموری است که مجری آن دستگاه های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران می باشند و یا به موجب قانون یا مصوبات هیأت وزیران یا سایر مراجع ذی صلاح، برای اجرا به مؤسسه اعتباری ابلاغ شده اند.

ماده ۲۱- هرگونه افتتاح حساب سپرده به صورت گروهی، به استثناء افتتاح حساب پس انداز گروهی برای کارکنان دولت در چارچوب "قانون تشکیل حساب پس انداز کارکنان دولت" مصوب سال ۱۳۷۶، ممنوع است.

ماده ۲۲- مؤسسه اعتباری موظف است قراردادهای افتتاح حساب های سپرده خود را به نحوی اصلاح نماید که:

الف- امکان بستن «حساب راکد» و انتقال مانده آن به «حساب پایه»، بدون نیاز به اخذ تأیید از مشتری، در شرایط قرارداد افتتاح حساب لحاظ شود. در مورد حساب های سپرده ای که قراردادهای افتتاح آن ها مطابق شرایط مذکور در این ماده تنظیم شده باشد، مؤسسه اعتباری موظف است بلافاصله پس از قرار گرفتن حساب سپرده در شرایط حساب راکد، نسبت به بستن آن اقدام نماید. مفاد این ماده باید زیر نظر واحد شناسایی مشتری مؤسسه اعتباری به اجرا درآید.

ب- متقاضی، ضمن عقد خارج لازم به مؤسسه اعتباری اذن و اختیار تام و بی قید و شرط و غیرقابل عدول دهد تا در صورتی که طبق قرائن و شواهد منطقی نزد مؤسسه اعتباری، بانک مرکزی و یا مراجع ذی صلاح، عملیات مشکوک به

فعالیت‌های متخلفانه و غیرمجاز را تحت هر عنوان از عملیات بانکی، با استفاده از حساب‌های بانکی و یا هر روش و ابزاری که برای انجام معاملات و عملیات بانکی در اختیار وی قرار می‌گیرد، مشاهده نماید، مؤسسه اعتباری مجاز و مختار است رأساً و بدون نیاز به هرگونه تشریفات اداری و قضایی، نسبت به محدود نمودن خدمات بانکی، از قبیل جلوگیری از هرگونه برداشت وجه از حساب(های) سپرده وی به صورت موقت و غیرفعال نمودن روش‌ها و ابزارهای بانکی و همچنین عدم ارائه خدمات جدید بانکی اقدام نموده و مراتب را به اطلاع مشتری برساند.

پ- متقاضی متعهد گردد ابزارهایی که مؤسسه اعتباری برای انجام معاملات و عملیات بانکی در اختیار وی قرار می‌دهد را در اختیار سایرین قرار ندهد. چنانچه عملیات مشکوک به فعالیت‌های متخلفانه و غیرمجاز با استفاده از هریک از ابزارهای بانکی رخ دهد، مؤسسه اعتباری مجاز و مختار است رأساً و بدون نیاز به هرگونه تشریفات اداری و قضایی، حق استفاده از تمامی ابزارها و خدمات بانکی را از دارنده آن سلب نماید و مراتب را به اطلاع مشتری برساند.

ماده ۲۳- مؤسسه اعتباری موظف است بلافاصله پس از ابلاغ این ضوابط اجرایی، قراردادهای الکترونیکی افتتاح حساب‌های سپرده غیرحضور خود را به نحوی اصلاح نماید که کلیه احکام مربوط در این ضوابط اجرایی، در شرایط قرارداد افتتاح حساب لحاظ شود. در مورد قراردادهای فیزیکی، مؤسسه اعتباری ظرف یک‌ماه از تاریخ ابلاغ این ضوابط اجرایی، موظف به تنظیم مفاد قراردادهای جدید و جایگزینی آن با قراردادهای فعلی در کلیه شعب و واحدهای عملیاتی خود می‌باشد.

تبصره- مؤسسه اعتباری باید در مفاد قرارداد افتتاح حساب سپرده، در خصوص مسئولیت مشتری در قبال تعیین وضعیت حساب‌های سپرده "تعیین تکلیف نشده" خود در تارنمای بانک مرکزی، تعهدات لازم را از وی اخذ نماید.

فصل چهارم- نظارت، ضمانت اجرا و الزامات تکمیلی

ماده ۲۴- چنانچه مؤسسه اعتباری به منظور جذب و تجهیز سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز اقدام به گشایش طرح اعطای جایزه به سپرده‌های قرض‌الحسنه نماید و در این راستا به دلیل وجود حساب مازاد به نام متقاضی/مشتری، افتتاح حساب سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز برای متقاضی/مشتری مقدور نباشد، باید فرآیند و الزامات مذکور در این ماده را رعایت کند:

الف- به منظور راهبری عملیات موضوع این ماده، مؤسسه اعتباری باید:

۱. قرارداد قرض‌الحسنه‌ای بین خود و متقاضی/مشتری و در قالبی غیر از گشایش حساب سپرده منعقد نماید، به نحوی که در آن قرارداد، متقاضی/مشتری به مؤسسه اعتباری و به منظور مصرف مبلغ قرض‌الحسنه در محل مشروع و امور

- عام المنفعه نظیر اعطای تسهیلات قرض الحسنه به نیازمندان، کمک هزینه تحصیلی و اشتغال‌زایی، وفق ضوابط ابلاغی بانک مرکزی، اذن عام اعطا نماید. همچنین در قرارداد تصریح گردد که وجوه صرفاً به منظور شرکت در طرح قرعه‌کشی مؤسسه اعتباری می‌باشد و سایر خدمات و امتیازات مربوط به حساب قرض الحسنه را شامل نمی‌شود.
۲. یک فقره حساب سپرده قرض الحسنه پس‌انداز برای هر دوره قرعه‌کشی اعطای جایزه به نام خود افتتاح نماید و به هر متقاضی/مشتري، یک معین مجزا در آن حساب سپرده اختصاص دهد.
۳. با به‌کارگیری روش‌هایی نظیر اتصال درگاه پرداخت غیرحضوری یا تخصیص شناسه منحصر به فرد به وجوه واریزی، امکان واریز وجه را در طول دوره طرح برای سپرده‌گذار فراهم نماید.
۴. پس از پایان دوره طرح یا عندالمطالبه متقاضی/مشتري، کل وجه قرض الحسنه را از حساب معین اختصاص یافته به وی برداشت و به حساب سپرده متقاضی/مشتري نزد خود یا به «حساب پایه» وی واریز کند.
۵. پس از پایان دوره طرح، نسبت به بستن حساب سپرده مذکور در بند (۲) اقدام نماید.

ب- الزامات:

۱. مؤسسه اعتباری صرفاً پس از اعمال رویه‌های شناسایی مقتضی در مورد متقاضی/مشتري و انجام سایر تشریفات قانونی مربوط به افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه پس‌انداز، مجاز به اختصاص حساب معین به نام وی می‌باشد.
۲. مؤسسه اعتباری موظف است قابلیت بازسازی زنجیره معاملات را در مورد کلیه تراکنش‌های حساب سپرده موضوع این ماده فراهم کند.
۳. مؤسسه اعتباری باید عملیات حسابداری مربوط به این اشخاص را وفق ضوابط ابلاغی بانک مرکزی مدیریت نماید.
۴. به استثناء درخواست ابطال سپرده، مؤسسه اعتباری مجاز به فرآهم آوردن امکان برداشت از حساب سپرده موضوع این ماده برای مشتری نمی‌باشد.
۵. مؤسسه اعتباری مکلف است کلیه الزامات مربوط، به ویژه قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم و نیز هر گونه اجرای دستور مراجع ذی‌صلاح از قبیل استعلام مانده، اعمال مسدودی و نظایر آن را در مورد حساب معین مشتری مذکور در این ماده نیز به اجرا گذارد.
- تبصره ۱-** مؤسسه اعتباری موظف است در فرآیند اجرای طرح، سازوکاری را اتخاذ نماید که: الف- قبل از پذیرش سپرده در چارچوب موضوع این ماده، اعلامیه لازم به متقاضی/مشتري برای تعیین تکلیف «حساب مازاد» ابلاغ شود؛

ب- در صورت اقدام به تعیین تکلیف «حساب مازاد»، امکان مشارکت در طرح از طریق افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز به نام متقاضی/مشتري فراهم گردد.

تبصره ۲- معاونت تنظیم‌گری و نظارت پس از گذشت ۲ دوره کامل قرعه‌کشی از ابلاغ این دستورالعمل و دریافت بازخوردها و بررسی آثار اجرای این ماده و همچنین ارزیابی میزان کارکرد حساب‌های سپرده‌ای که در چارچوب این ماده افتتاح شده‌اند، متناسباً نسبت به اعمال اصلاحات لازم اقدام می‌نماید.

ماده ۲۵- مؤسسه اعتباری موظف است اطلاعات حساب‌های سپرده و نیز حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت ویژه و بلندمدت مشتریان خود را در سامانه سیاح ثبت نماید. مؤسسه اعتباری همچنین باید تمهیداتی اتخاذ نماید که قبل از فعال‌سازی حساب سپرده تازه افتتاح شده برای مشتری، مراتب در سامانه سیاح ثبت گردد و صرفاً پس از اخذ شناسه پیگیری از سامانه سیاح، افتتاح حساب در مؤسسه اعتباری مجاز باشد.

ماده ۲۶- از تاریخ ابلاغ این ضوابط اجرایی، استفاده از هرگونه روش‌های اختصاص امتیاز برای ارزیابی عملکرد واحدهای عملیاتی مؤسسه اعتباری (اعم از شعبه، باجه، سرپرستی، منطقه و ...) که متأثر از تعداد حساب سپرده افتتاح شده توسط آن‌ها باشد، ممنوع است. همچنین مؤسسه اعتباری موظف است نسبت به اختصاص ابزارهای تشویقی برای واحدهای عملیاتی که بالاترین سطح ساماندهی حساب‌های سپرده، کاهش حساب راکد و تعیین تکلیف نشده را به خود اختصاص داده‌اند، اقدام نماید.

ماده ۲۷- مؤسسه اعتباری موظف است سیاست‌ها، رویه‌ها، فرآیندها و سامانه‌های خود را به نحوی طراحی و اعمال کند که هرگونه اعطای خدمات و ارائه طرح‌های ویژه به مشتریان، از طریق یک فقره حساب سپرده مشتری نزد مؤسسه اعتباری امکان‌پذیر باشد.

ماده ۲۸- ایجاد قابلیت دریافت و پرداخت و نیز ایجاد امکان هرگونه تراکنش غیر از تراکنش‌های مربوط به ایجاد، ابطال، انتقال یا تقلیل برای حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت ویژه و سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و همچنین اتصال کارت پرداخت به آن حساب‌ها ممنوع است.

تبصره - در مواردی که دارنده حساب‌های موضوع این ماده، حساب سپرده نزد مؤسسه اعتباری ندارد، مؤسسه اعتباری موظف است سازوکاری را اتخاذ کند که سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت ویژه و بلندمدت در سررسید و همچنین وجه حاصل از تقلیل یا ابطال آن‌ها به صورت خودکار به حساب پایه وی واریز شود.

ماده ۲۹- مؤسسه اعتباری موظف است سامانه‌های خود را به نحوی طراحی کند که فقط حساب‌های سپرده انفرادی و مشترک مشتری در شمار حساب‌های سپرده متعلق به وی در پایگاه اطلاعات مشتری نزد مؤسسه اعتباری و نیز در سامانه سیاح ثبت شوند. نمایش مالکیت حساب‌های سپرده‌ای که مشتری در آن‌ها فقط دارای حق برداشت می‌باشد (نظیر حق برداشت در حساب‌های سپرده و کالته و نیز حساب‌های سپرده اشخاص حقوقی و اشخاص محجور) در شمول حساب‌های سپرده متعلق به وی، در سامانه‌های تحت مالکیت مؤسسه اعتباری ممنوع است.

ماده ۳۰- مسئولیت حسن اجرای مفاد این ضوابط اجرایی با هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری می‌باشد. هیأت مدیره موظف است از طریق واحد و کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) از تمهید سازوکارهای کنترلی و گزارش‌گری سامانه‌ای مقتضی برای اجرای دقیق مفاد این ضوابط اجرایی اطمینان حاصل کند.

ماده ۳۱- مدیر ارشد واحد رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) موظف است گزارش مربوط به رعایت مفاد این ضوابط اجرایی را به کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) ارائه نموده و پس از تأیید در کمیته یادشده، مراتب را در هیأت مدیره برای تصویب، گزارش نماید و مصوبه هیأت مدیره را به واحدهای ذی‌ربط در معاونت تنظیم‌گری و نظارت ارسال نماید.

ماده ۳۲- احکام مقرر در این ضوابط اجرایی نافی لزوم رعایت سایر ضوابط و مقررات ناظر بر نحوه افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده نمی‌باشد.

تبصره- از تاریخ ابلاغ این ضوابط اجرایی، دستورالعمل ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده ریالی و صدور کارت‌های پرداخت در مؤسسات اعتباری مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۳۰ هیأت عامل بانک مرکزی نافذ نمی‌باشد.

ماده ۳۳- تخطی از مفاد این ضوابط اجرایی موجب اعمال مجازات‌های مقرر در قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۴۰۲ و سایر قوانین و مقررات مربوط می‌گردد. علاوه بر آن، چنانچه عملکرد مؤسسه اعتباری در اجرای این ضوابط اجرایی توسط معاونت تنظیم‌گری و نظارت ضعیف ارزیابی شود، بانک مرکزی نسبت به اعمال محدودیت در ارائه خدمات و مجوزهای عملیاتی به مؤسسه اعتباری مزبور اقدام می‌نماید.

«ضوابط اجرایی ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری» در بیست و یکمین جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۶ هیأت عامل بانک مرکزی مطرح و در (۳۳) ماده و (۲۶) تبصره به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ با لحاظ مواعد زمانی تعیین شده لازم‌الاجراست. همچنین به موجب مصوبه سی و نهمین جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸ هیأت عالی بانک مرکزی، از تاریخ ابلاغ این ضوابط اجرایی، بند (۱۰-۱) ماده (۱) و مواد (۱۸) الی (۲۲) از «دستورالعمل اجرایی شناسایی و تعیین تکلیف حساب‌های مطالبه نشده و مازاد (ریالی)» مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۷ شورای پول و اعتبار حذف می‌گردد.